

URY JÁNOS

KÉT LÉGITÁMADÁS A PÉTI NITROGÉNműVEK ELLEN 1944 NYARÁN*

A 15. amerikai légi hadsereg főhadiszállása a Point Blanc fedőnevű tervben foglaltak értelmében 1943. december 30-i dátummal hadműveleti tervet dolgozott ki a feladatok végrehajtására. A tervben többek között feldolgozták a magyarországi olajfinomítók és olajtárolók elleni támadás lehetőségeit, illetve végrehajtását. A magyarországi célpontok között a Budapest–Csepel és Győr térségében lévő olajfinomítók, továbbá tárolók, valamint a dunántúli olajtermelő és -feldolgozó objektumok: Szöny, Lispe, Pétfürdő szerepeltek. A magyarországi olajfinomítók felderítése 1944 április végére befejeződött. A péti támadást előkészítő fotófelderítést 1944. április 12-én végezte a 3. PG (Photographie Group = fotófelderítő ezred – U. J.) 12. százada.

A gyár védelmének megszervezése

A honvédelmi miniszter 1936-ban a HM 2060/el. OLP-1936. sz. rendeletével utasította a vállalatokat, hogy a fenti számú Légoltalmi Utasítás 82. pontja alapján készítsék el légoltalmi tervüket. A Péti Nitrogénművek Rt. gyárvezetése Filipetz Dénest, a gyári adminisztráció vezetőjét bízta meg a légóparancsnoki teendők ellátásával. A gyárhoz rendelt légvédelmi tiszt a m. kir. III. honvéd hadtest részéről Grábler Károly főhadnagy volt.

Az 1937. februárjában elkészült Légoltalmi Terv 82./e. pontjában a légiriadó alatti zavartalan üzemmenet biztosítására az alábbi minimális létszámot határozták meg:

- az erőtelepen helyén marad 7 fő
- a gázgyárban helyén marad 6 fő
- az ipari vízműben helyén marad 2 fő
- a savkoncentrálóban helyén marad 2 fő
- a szénkéngyárban helyén marad 2 fő

A polgári légoltalom és a katonai légvédelem együttműködésére a Nitrogénművek Rt. külön távbeszélő vonalat épített ki a 3. légvédelmi tüzérosztály parancsnokságával Pétfürdő és Székesfehérvár között 1938 októberében. Petneházi Antal, az Ipari Minisztérium XVII/a osztályának vezetője 1938. október 31-én kelt

* Felhasznált levéltári anyagok: Országos Levéltár: Z-1324. Péti Nitrogén anyaga. 20. csomó. Légó.

Hadtörténelmi Levéltár, Vkf. 1. o. 37.376/el. vk. - 1944; Vkf. 1. o. 37.989/el. vk. - 1944; Vkf. 1. o. 3741/M. hdm. - 1944; Vkf. 1. o. 3902/M. hdm. - 1944.

Official USA Air Force Records concerning Bombing of Pétfürdő Nitrogen Plant, 14. July 1944: B1 49 Bomb Wing Operations Order 105, 13 July 44. (paragraph 2, plan C); B2 Intelligence Annex, OPOD 105, 13 July 44; B3 451 Bomb Gp Briefing Sheet, 14 July 44; B4 451 Bomb Gp Special Narrative Report, 14 July 44; B5 451 Bomb Gp Attack Sheet, 14 July 44; B6 461 Bomb Gp Special Narrative Report, 14 July 44; B7 461 Bomb Gp Confirming Mission Report; B8 461 Bomb Gp Brief Sheet, 14 July 44; B9 461 Bomb Gp Attack Sheet, 14 July 44; B10 484 Bomb Gp Special Narrative Report, 14 July 44; B11 484 Bomb Gp Confirming Mission Report, 14 July 44; B12 484 Bomb Gp Briefing Sheet, 14 July 44; B13 484 Bomb Gp Attack Sheet, 14 July 44; B14 484 Bomb Gp Tactics Report, 14 July 44; B15 Fighter Mission Plan Charlie for 14 July 44 (82 Fighter Gp to escort 49 Bomb Wing); B16 Hq 306 Fighter Wing OPOD 133, 13 July 44; B17 82 Fighter Gp Briefing Sheet, 14 July 44; B18 82 Fighter Gp Narrative Report, 14 July 44.

44.354/XVII/a- 1938. sz. levelében közölte a Nitrogénművek Rt. vezetésével: a gyár – mint különösen nagy fontosságú hadiüzem – a HM 6200/el. lgv. – 1938. sz. rendelete értelmében – az I. légvédelmi csoportba lett besorolva.

A gyárvezetés igyekezett eleget tenni a légoltalmi előírásoknak, így 1939. július 18-ig 78 640 pengőt fordított légoltalmi beruházásokra. Ez csak részben bizonyult elegendőnek, mert az 1939 novemberében Petneházi Antalnak küldött levelében a vállalat közölte, hogy a legsürgősebb munkálatok befejezéséhez még 143 600 pengőre lesz szüksége, de „költségfedezet hiányában nem tud eleget tenni az előírásoknak.”¹ A költségek csökkentésére az Országos Légvédelmi Parancsnokság, a Légoltalmi Liga, valamint a HM megszervezték a kölcsönös segítségnyújtást a megyében. A segítségnyújtásban részt vevő vállalatok légoltalmi eszközeit számba vették és megküldték az illetékes vállalatok légóparancsnokának. A Péti Nitrogénművek Rt. az ún. veszprémi csoporthoz tartozott.

A gyártelep közvetlen védelmére a m. kir. 203. sz. 5. gépvontatású légvédelmi tüzérosztály 1940. július 3-án állásba ment a csererdei üzemanyagtárolónál. Ugyancsak július elején a gyár védelmére 38 fős örkülönítmény érkezett. A vállalat légoltalmi vezetői Eötvös alezredes, a 203. légvédelmi tüzérosztály parancsnoka útmutatása alapján kiépítették a gyár légoltalmi figyelőpontjait. Eszerint: az 1. sz. figyelőpont a víztorony tetején, a 2. sz. figyelőpont a bejárati épület tornyában, a 3. sz. figyelőpont az erőtelep tornyán került elhelyezésre. A figyelőpontokon elhelyezett, valamint a riasztás esetén helyén maradó személyzet védelmére a vállalat 10 db henger alakú vasbeton óvófülkét rendelí a Hutter és Schrantz cégnél, 12 centiméteres falvastagsággal.

1941 tavaszán a csererdei tároló a HM Légügyi Csoportfőnökség irányítása alá került, itt alakították ki a V. sz. repülőgép üzemanyagellátó telepet 18 ezer köbméter repülőbenzin tárolására. Ezzel egyidőben a gyári őrséget megerősítették a m. kir. 5/4. honvéd őralakulat egységével.

1943. március 6-ára a Vkf. 1. osztálya elkészítette a „Balatonvidéki légvédelmi tüzérségi rendszer” műszaki tervét. A Veszprém–Várpalota–Pétfürdő–Fűzfő–Ajka körzetében lévő ipartelepek védelmére fölvonult 26 db 36M 40 mm-es légvédelmi gépágyú, valamint a 103/1. és a 208. légvédelmi ágyús üteg 4-4 db 80 mm-es lövege. A Péti Nitrogénművek védelmére a 103/1. és a 208. légvédelmi ágyús üteg, továbbá a 207/1., 207/2., 235/1., 235/2., 236/1., 236/2., 238/1. és 238/2. légvédelmi gépágyús félszakasz vonult fel 80 mm-es ágyúkkal, illetve 40 mm-es gépágyúkkal. Az ütegek lőszerutánpótlását Lovasberényből biztosították.

A terv értelmében a légvédelmi figyelő szolgálatot a 208-as szaklégvédelmi szakasz biztosította. A szakasz az alábbi elosztásban települt:

208/1. raj: Kisbér–Öregszőlőhegy, 231. magassági pont

208/2. raj: Réde–Kőrishegy, 234. magassági pont

208/3. raj: Nagyberény–254. magassági pont

208/4. raj: Kustvánhegy, 157. magassági pont

208/5. raj: Enying

A megfigyelő rajok 35 M. távcsővel és 35M. hordozható távbeszélővel voltak felszerelve. A terven szereplő R-14 F rádióállomások még nem voltak telepítve.

¹ OL Z-1324. Péti Nitrogén. 20. csomó. Légó anyag

1943. augusztus 12-re végleg kialakult az ország hét honi légvédelmi tüzérsgcsoport-parancsnoksága és ezen belül a „Balatoni honi légvédelmi tüzérsgcsoport”. Pétfürdő körzetében a 203/1., 203/2., 203/3. sz. légvédelmi ágyús üteg 3-3 Bofors lövege ment tüzelőállásba. A gépágyús felszakaszok eloszlása változatlan maradt. A védelem javítása céljából megbízták a Berhidára települt 203-as tüzérsgosztályt, hogy ködösítéssel segítse a gyár légvédelmét. A ködösítést klórszulfonsavval végezték, amit külön tartályokban szállítottnál Németországból. Az elvégzett ködösítési gyakorlatok azonban bebizonyították, hogy a keletkezett ködtakaró nem elég kiterjedésű ahhoz, hogy egy jól felkészített pilótának gondot okozzon a tájékozódásban.² A légoltalmi munkák gyors befejezésére Pétre vezényelték a 6002. és 9206. sz. román munkaszolgálatos századot. A vállalat légoltalmi vezetői 1944. április 15-én Győrbe látogattak az Ipartelepeket ért súlyos bombatámadás tapasztalatainak megbeszélésére.

A tapasztalatok összegzéseként megállapították, hogy fokozni kell az óvóhelyek biztonságát és a szilánkvédelem céljából vasbeton védőfalat kell építeni a tartályokhoz, a riadó alatt helyükön maradók részére további óvófülkéket kell gyártani 8 mm-es acéllemezből. Egyben bevezették az állandó légoltalmi orvosi ügyeletet.

A támadás előkészítése

1944. június 10-én a SAC (Strategic Air Command=hadászati légierőparancsnokság) utasítást adott a 8. és a 15. légi hadsereg parancsnokságának, hogy fokozott mértékben folytassák az áprilisban megkezdett olajcélrombolást. A 15. légi hadsereg főhadiszállása 1944. június 13-án Acherson ezredes nevében az alábbi parancsot adta ki:

„Az 55. Bombing Wing Főhadiszállásán

92. sz. hadműveleti utasítás

1944. június 13.

1. a. lásd a hírszerzői információk mellékletet

b. (1) Az 5. Wing 6 B-17-es ezreddel támadja a budapesti Shell olajtelepet 11.00-kor. Találkozó 09.05-kor. Tartalék célpont: azonos az 55. Winggel.

(2) A 49. Wing 3 B-24-es ezreddel támadja a szőnyi olajgyártelepet 11.00-kor. Találkozó 09.15-kor. Tartalék célpont: azonos az 55. Winggel.

(3) A 47. Wing 4 B-24-es ezreddel támadja Osiek (Eszék – U. J.) Caprag és Sisak (Sziszek – U. J.) szintetikus olajtelepeket. Találkozó 09.35-kor. Tartalék célpont: azonos az 55. Winggel.

(4) A 306. Fighter Wing 5 ezreddel fedezetet biztosít a támadó köteléknek. Egy ezred zuhanóbombázást hajt végre 1000 fontos rombolóbombával és géppuskázza Kecskemét repülőtérét.

2. Az 55. Wing 4 B-24-es ezreddel támadja a pétfürdői olajgyártelepet 1944. június 14-én 11.00-kor.

Baker terv.

Első tartalék cél: CAPRAG Shell olajfinomító.

² Uo.

Második tartalék cél: BROD rendező-pályaudvar.
Utolsó tartalék cél: SPLIT kikötői berendezések, a cementgyár.

Bombázók találkozója:

Ezredtalálkozó: a 465. és a 464. ezred találkozási vonala ANDRIA és CANOSA között 6000 lábon, külön-külön. A 465. ezred ANDRIA fölött, 08.29-kor. A 485. és a 460. ezred találkozási vonala ALTAMURA és GRAVINA között, 7–8000 lábon, külön-külön. A 485. ezred ALTAMURA fölött, 08.31-kor

Kötéléktalálkozó: a 465. és a 465. ezred SPINAZZOLA fölött a kijelölt magasságon, 08.40-kor. A 485. és a 460. ezred megérkezéskor a 465. és a 464. ezred mögé süllyed SPINAZZOLA-tól délre, 08.40-kor.

Vadász és bombázó találkozó: későbbi jelzés szerint.

Repülési rend: besorolás a kötélékbe: 5. Wing – 49. Wing – 55. Wing (465., 464., 485., 460. ezred) – 47. Wing

Útvonal a célra: Spinazzola – Barletta – Cazziol-sziget – Banja Luka – Nagyvázsöny – Cél.

Idő: 09.25-kor a kulcspontban (Cazziol-sziget), 9000 lábon. Emelkedés a kulcsponttól.

Rávezetési pont: Nagyvázsöny (46°59'É–17°42' K)

Támadás tengelye: 57°

Támadás időpontja: 11.00

Bombázási magasság:

460. ezred 19 500 lábról

464. ezred 19 500 lábról

465. ezred 20 000 lábról

485. ezred 19 000 lábról

Emelkedés a támadásból: 128 m/perc.

Gyülekezés: balra, azonnal

3. Az egész csoport használja az MPI-t (Mean Point of Impact – U. J.)

(1) Semmi más célpont nem bombázható Jugoszláviában a specifikációban leírtakon kívül.

(2) Budapesten a célt egyetlen ablak mutatja.³

(3) Első tartalék cél: CAPRAG Shell olajüzem. Rávezetési pont: SLATINA (45°29'É–16°01' K). A támadás tengelye: 91°

(4) Második tartalék cél: BROD rendezőpályaudvar. Rávezetési pont: CAGIIN (45°21'É–16°01'K). A támadás tengelye: 175°

(5) Utolsó tartalék cél: SPLIT kikötői berendezések, cementgyár. Céltérkép: 8–14-NA. Rávezetési pont: SINJ. Támadás tengelye: 217°

4. Egyéb utasítás. nincs.

³ Ablaknak a céltérképen vonalkézással jelölt részt nevezték, amelyről külön légifelvétel készült. Ezt megkapták a bombázó tisztek és a navigátorok az eligazításkor.

5. Rádióhasználati parancs:

- a. A kijelölt csoportfrekvencián kapcsolat a csoporton belül.
- b. A VHF csatorna összeköttetést biztosít a csoportok és a vadász-bombázócsoporthoz között.
- c. A bombázók hívójele:
 5. Wing „MOSES 1”
 47. Wing „MOSES 4”
 49. Wing „MOSES 2”
 55. Wing „MOSES 3”
 465. ezred „MOSES 31”
 464. ezred „MOSES 32”
 485. ezred „MOSES 33”
 460. ezred „MOSES 34”
- d. A vadászok hívójele: SEEDCAKE; a vadászrendszernek megfelelően hozzá-téve 1, 2, 3..., stb.
- e. A visszahívások:
 5. Wing „FAILURE”
 47. Wing „FUEL”
 49. Wing „HOT SEAT”
 55. Wing „HOLDTIGHT”
 304. Wing „KIND”
 306. Wing „LOVERBIRD”

ACHERSON ezredes megbízásából:

John N. Melcher
alezredes, légierő”

A 92. sz. hadműveleti utasításban szereplő hírszerzői információk melléklet az alábbiakat tartalmazza:

„Az 55. Bombing Wing Főhadiszállásán

Baker terv. 1944. június 13., 20.00

Téképek: GSCS. No. 4072. Európa Air (Budapest) 1:500 000 GSCS. No. 4072. Európa Air (Graz) 1:500 000

Céltérkép: PÉTFÜRDŐ 12-33-NA, lásd a 136. sz. légifelvételt, jegyzetekkel Pétfürdőről.

1. Az ellenség elhelyezkedése:

a. Légvédelem:

- (1) Pétfürdő gyártelep térségében lévő Flak elhárításról nincs semmi elfogadható információnk.
- (2) Caprag (első tartalék cél) szintetikus olajgyártelep. Nincs értékelhető információnk a Flak elhárításról.
- (3) Zágráb (második tartalék cél) rendezőpályaudvar. Az utolsó támadáskor – május 24-én 6 Flak látható.

(4) Brod (utolsó megoldás) rendezőpályaudvar. 1944. április 13-án volt Flak elhárítás.

(5) Sarajevo (utolsó megoldás) rendezőpályaudvar. Nincs érvényes információk a Flak elhárításról.

(6) Split (végső megoldás) kikötő berendezései és a cementgyár. Az 1944. június 3-i támadáskor mérsékelt, de igen pontos légelhárító tűz volt.

b. Ellenséges repülőgépek:

A 15. légi hadsereg hírszerzői jelentése szerint az ellenséges vadászrepülő a cél légtérben jelentősen csökkent. A célon lehetséges elhárítás: 30–40 egymotoros és 10–15 kétmotoros vadászipülőgép. Komoly elhárítás a bécsi vadászbázisról nem lehetséges.

c. A cél jelentősége:

(1) Az elsődleges cél az ellenséges olajfinomítók közül a harmadik legfontosabb gyártelep Bécs és Budapest körzetében.

(2) A „Baker” tervben foglaltak szerint a Budapest térségében megmaradt berendezések becsült teljesítőképessége 400–500 ezer tonna évenként.

(3) A 8. légi hadsereg 1944. június 13-án 9 olajgyártelep ellen hajtott végre támadást Németországban.

(4) A 8. és a 15. légi hadsereg sikeres támadásai eredményeként az ellenségnek 3 hónapja krónikus olajhiány mutatkozik.

2. Alaphelyzet:

a. Összehangolt támadások a következők:

(1) Az 5. Wing 4 ezrede lerombolja a budapesti Shell olajüzemet. 2 ezrede lerombolja a budapesti Fanto olajüzemet. (Csak az 5. Wing rendelkezett 6 ezreddel a 15. légi hadseregen belül – U. J.)

(2) A 47. Wing 4 ezrede lerombolja a Sisak–Caprag szintetikus olajüzemet. (Jugoszláviában – U. J.)

(3) A 49. Wing 3 ezrede lerombolja a szőnyi olajüzemet.

(4) Az 55. Wing 4 ezrede lerombolja a pérfürdői olajüzemet.

b. A 306 Fighter Wing 5 ezrede védőkísérletről gondoskodik. 1 ezred zuhanórepülésben támadja és géppuskázza a kecskeméti repülőteret.

c. A 8. légi hadsereg 1944. június 13-án Németország területén 9 olajüzemet támadott.

d. Lelővés esetén a Hírszerzői Hivatal utasítása szerint menekülni.

A támadás

1944. június 14-én szerdán reggel a 15. légi hadsereg dél-olaszországi bázisain megkezdődtek a felszállások. A 465. ezred 39 B-24-es bombázója Pantanellán 07.25-kor felszállt, majd a gépek 2 támadó egységet alakítottak. Az első egységet Clarence G. Poff őrnagy, a 778. bombázó század parancsnoka, a másodikat Marshall Bonner ezredes, a bombázó ezred parancsnoka vezette. Az ezred két gépe még a formáció felvétele előtt visszatért a bázisra. Az egyik gép külső benzintartójának a folyása miatt, a másik a 3. motorjának erős vibrációja és olajfolyása miatt tért vissza. Az üzemanyagfolyás miatt visszatérő 42-78317 gyári

számú gép leszálláskor szerencsétlenül járt: az orrfutómű nem jött ki. A géporr alsó része leszakadt és John W. Colier őrmester, valamint Albert A. Warren őrmester megsérült. A második támadó csoportból Burton C. Andrus őrnagy 08.20-kor tért vissza a bázisra, mert 3. motorja leállt. A gép bombáival együtt szállt le.

A 460. ezred 07.30-kor szállt fel Spinazollán, a 39 gép két csoportba rendeződött. Az első csoportot Charles C. Ward őrnagy, a 763. század parancsnoka, a második csoportot George S. Davis Jr. vezette. Az ezred gépei komplikációmentesen felvetették az alakzatot. Pantanellán 07.45-kor szállt fel a 464. ezred 35 Liberátora. A két támadó csoportot Charles A. Clark ezredes, az ezred parancsnoka és William K. Zewadski kapitány vezette. A formáció felvétele zavartalan volt. Venosán 07.50-kor szállt fel a 485. ezred 39 gépe. Az első támadó csoportot William L. Herbin alezredes, csoportparancsnok-helyettes, a másodikat Edward H. Nett őrnagy, a 628. század parancsnoka vezette.

A 14. vadászezred 47 P-38-as géppel 8.47-kor szállt fel a triolói bázisról az 55. Wing fedezésére. A 82. vadászezred feladata a Balaton térségében oltalmazni a behatoló köteléket, a 31. vadászezred Kaposvár térségében oldalról fedezi a visszatérő köteléket. Az 52. vadászezred hátvédként nyújt védelmet a támadó köteléknek. A 14. vadászezred – Csallóközarányos középponttal – az észak-magyarországi légerter ellenőrizte 10.30-tól.

A magyar légierő 101. honi vadászrepülő-osztályának gépeit 10.25-kor indították: „gyülekezés Győr felett” utasítással. A 465. ezred második századának egyik gépe 10.40-kor Nagyatád felett kényszervetést hajtott végre, mert a gép 2. motorja leállt és csak így tudta tartani a formációt. Az 55. Wing 465. ezrede 10.58-kor érkezett Pétfürdő fölé és 65 tonna rombolóbombát dobott a gyárra 20 000 lábról. A 460. ezred egyik oldallövészének az idegei felmondták a szolgálatot és 10.59-kor Gyulafirátót felett kiugrott az oldallövész-nyíláson; a jutasi reptér személyzete elfogta. A 464. ezred 11.01-kor volt a cél felett és 69.4 tonna (250 fontos) láncos bombát dobott 19 500 lábról az üzemre. A 460. ezred 11.02-kor érkezett Pétfürdő fölé és 72,25 tonna bombát dobott le 19 500 lábról. A 485. ezred 11.03-kor volt a célon és a 34 gép 70 tonna bombát dobott, 19 000 lábról. A magyar vadászok 11.05–11.30 közötti időben csaptak össze a 14. vadászezred 49. századának gépeivel akik a 485. ezred visszavonuló bombázóit fedezték. Az amerikai veszteség 5 pilóta, köztük Luis Benne százados, a 49. század parancsnoka. A 101-es vadászosztály vesztesége 2 gép, egy hősi halott – Király Gyula hdgy. A másik gép pilótájának (Forró Pál hdgy.) Várpalotától északra sikerült kényszerleszállást végrehajtania.

A magyar vadászok 7 amerikai vadászgép lelovását jelentették.⁴

A gyárat védő 203. honi légvédelmi tüzérosztály nem volt szerencsés. A Macska-hegyen települt 103/1. üteg éppen „áttelepült”, így csak a Várpalotától nyugatra települt 208. sz. üteg tüzelt a támadó kötelékre, eredménytelenül. A visszatérő ezredek jelentése szerint a légvédelmi tűzben mindössze 4 gép sérült meg, ezek hazatérését azonban nem akadályozta a sérülést. A gépágyús fészakaszok közül a 236/2. és a 235/1. sz. lövege néhány sorozat után meghibásodott. A gyártól délkeletre beásott 202/1. sz. fészakasz állása telitalálatot kapott és 5 katona hősi halált halt.

⁴ HL Vkf. 1. o. – 1944 napi tájékoztató

A bombatámadás során 16 polgári személy meghalt, 4 súlyosan megsebesült. A katonai alakulatok vesztesége 14 hősi halott és 29 fő sebesült. A gyártelepen dolgozó román munkaszolgálatos alakulatok vesztesége 7 halott és 4 sebesült.

A Hadiipari Bombakár Bizottság június 22-én felvett jegyzőkönyve szerint 1200 db 185 kg-os, 300 db 550 kg-os, 39 db 900 kg-os rombolóbombát és több tucat gyújtóbombát, illetve gyújtóhasábot dobtak a gyártelepre. A gyár igen súlyosan megrongálódott. A később megejtett kárfelmérés szerint a károk elérték a 40 millió pengőt. Az olajfeldolgozó üzemben (elsődleges célpont) szerencsére nem nagy károk keletkeztek. A HM 17/b osztálya Pétre vezényelte a 8/17. és a 104/2. sz. zsidó munkaszolgálatos századot és így a termelést július 12-re sikerült megindítani.

A Vkf. 1. osztály anyagában található jelentések⁵ egyértelműen bizonyítják, hogy az amerikai légierőnek a vadászvédelem helytelen utasításainak köszönhetően sikerült ilyen olcsón, ilyen mérvű károkat okoznia 1944. június 14-én. Szemléltetésként csak egyet a jelentések közül:

„M. kir. honvéd légvédelmi erők parancsnoksága.

(Budapest 9. Postafiók 21.)

Sürgős!

37.376. szám

eln. vk. - 1944

F. hó 14-i vadászvédelemmel kapcsolatos jelentés

M. kir. Honvéd Vezérkar Főnöke!

(Vkf. I. o. útján)

Budapest, 1944. június hó 16-án:

Budapest.

Jelentem, hogy f. hó 14-én lezajlott légitámadás alkalmával újból bebizonyosodott, hogy Magyarország légterének vadászvédelmét Wien-ből részleteiben is vezetni, mint azt már 36.942/eln. vk.-1944. sz. felterjesztésemben jelentettem, *teljesen lehetetlen.*

indoklásul az alábbiakat jelentem:

1. 9 h 40'-es elg-es helyzete a vad. rep. irányító pk. előtt 9 h 49 I-kor ismeretes volt.
2. Elg-es kötelék a Drávát átlépte 10 h 21'-kor.
3. Saját vadászkoitelék indult és 10 h 25'-kor a német pcs. alapján Győr légterében 7000 m. gyülekezési magasságban.
4. 10 h 40'-kor saját vadászkoitelék Győr felett, elg-es kötelék zöme Veszprém-Siófok vonalában.
5. 11 h-kor *Bpest bombázása, ugyanakkor saját vadászkoitelékünk Győr és Komárom között várta be a német romboló köteléket.* (1. számú vázlat)
6. A Jánoshegyi kilátón elhelyezett vad. vezető állomás pk-a a 11 h 04'-kor jelentésére, hogy saját vadász osztályunk Bánhida légterében elg. repülő köteléket észlelt, (német rendelkezés hiányában) vadászainkat *a jelentett elg.*

⁵ HL Vkf. I. o. - 1944. 3902/M.

kötélék ellen azonnal bevettem. A vad. oszt. pk. előzetes harcjelentése szerint parancsom folyamánnyaként kifejlődött légiharcban valószínűsíthetően 12 gépet lőttek le. Saját veszteség: 1 pilóta hősi halált halt, 2 rep. gép elpusztult, 1 repgép sérült.

7. Saját vadász-kötélék légiharca Bánhida fölött 11 h 05'-től 11 h 15'-ig zajlott. Ezalatt elg-es bombázó zöm Bpestet már elhagyva D-felé repült.

8. Bécs a saját vadászokat első ízben Pozsonyba szándékozott irányítani és csak erőlyes közbelépésre – Velencei tó feletti gyülekezés javaslata – rendelte le a gyülekezést Győr légtérben.

Feltűnő, hogy már másodízben rendeli el a német vezetés Győr feletti gyülekezést oly esetben, mikor a támadó hullámok jelentett haladási iránya a határátlépés után É. ÉK., tehát Győr-től 80–100 km-re K-re húzódik. Ugyancsak feltűnő, hogy gyülekezési helyül mindig az elg-től távolabbi és nem elg. felé eső légteret jelölték meg. Ez annál inkább feltűnő, mert a német vezetés eleve számolt azzal, hogy az elg. fő támadása Bpest ellen fog irányulni. Amennyiben a magyar vadászirányító javaslatát (2. vázlat) a német vezetés elfogadta volna, úgy csaknem biztosra vehető, hogy Balaton ÉK. és Budapest között légiharc fejlődött volna ki és ezzel a elg-et legalább részben megakadályozhattuk volna abban, hogy rendezett kötélekben hajtszon végre teruzszerű bombatámadást."

A II. támadás előkészítése

A 15. amerikai légi hadsereg 1944. július 2-án a budapesti és almásfüzitői olajfinomító ellen végrehajtott támadás után nem támadta a magyarországi olajcélakat. Az elvégzett felderítések azonban bizonyították, hogy a támadásokat követően a javításokat igen rövid idő alatt elvégezték és helyreállították a termelést. Ezért a légi hadsereg vezetése július 11-én a támadás megisméltése mellett döntött. Július 13-án W. L. Lee dandártábornok, a 49. Wing parancsnoka az alábbi hadműveleti parancsot adta ki:

„A 49. Wing Főhadiszállásán

105. sz. hadműveleti parancs 1944. július 13.
1. a. Lásd a legutóbbi hírszerzői összefoglalót és az „A” mellékletet.
b. (1) Bombázók: 6 ezred B-17-es az 5. Wingtől támadja az olajfinomítókat Budapest térségében. Kulcspon idő: 08.04.
4 ezred B-24-es a 47. Wingtől támadja Budapest rendező pályaudvarait. Kulcspon idő: 08.20.
4 ezred B-24-es az 55. Wingtől támadja az olajtárolókat Porto Margherában. Kulcspon idő: 09.00.
4 ezred B-24-es a 304. Wingtől támadja az olajtárolókat Trieszten. Kulcspon idő: 09.10.
(2) Kíséret: a vadászok védelmet nyújtanak a behatoláskor, a cél felett és a visszavonuláskor az összes wing részére. A vadászok megtisztítják a légteret a bombázók előtt.
2. Normál tevékenység: Minden B-24-es a 451. ezredtől, a 461. ezredtől és a 484. ezredtől támadja a pétfürdői olajfinomítót (47°11'É–18°08'K) 1944. július 14-én. Ez a „C” terv.

Első tartalék cél: BROD, rendezőpályaudvar (45°09'É–18°01'K) A támadás tengelye: 150°. Gyülekezés: jobbra. Tevékenység közege: 451–H9/10, 461–H/I-11, J-12/13. Céltérkép: L8-36-NA. A cél tengerszint feletti magassága: 300 láb.

Második tartalék cél: ZÁGRÁB, fő-rendezőpályaudvar (45°47'É–15°57'K) A támadás tengelye: 155°. Gyülekezés: jobbra. A bombázás területe: 0-11. Céltérkép: 8-4-NA. A cél tengerszint feletti magassága: 400 láb.

Bombázók találkozása: 451. ezred a találkozási négyszögben 07. 16–07. 36-ig. A 461. és a 484. ezred követi a vezető ezredet. A 451. ezred BUVINONál lép a találkozási négyszögbe és CASALNUOVO felé hagyja el.

Vadász-bombázó találkozó: lásd az 1. b. pontot. (2) további információkkal később szolgálunk.

Wingformáció: lépcsőzetes oszlopban, ezredlépcsőben fölfelé. Légierőformáció: wingek két oszlopban, Jobb oszlopban az 5., 47., 49. Wing. Bal oszlop: 55., 304. Wing. Repülési rend: 451. ezred (vezető) – 461. ezred – 484. ezred. Menetvonal kifelé: Bázis – kulcspont – 1. fordulópont – 2. fordulópont – 3. fordulópont – 4. fordulópont – I. P. cél. Kulcspont: SCEDRO – sziget (43°05'É–16°42'K), 12 000 láb, 08.30-kor.

1. fordulópont: Banja Luka (44°46'É–17°12'K)

2. fordulópont: Tapolca (46°53'É–17°K)

3. fordulópont: Ukk (vasúti csomópont, 47°02'É–17°12'K)

4. fordulópont: Boba (47°11'É–17°12'K)

I. P. fordulópont: PÁPA (47°20'É–17°28'K) (Az I. P. a rávezetési pont angol rövidítése. Ettől a ponttól a pilóta a bombázó tiszt irányítása szerint vezeti a gépet – U. J.)

A támadás tengelye: 110°

Célpont: szabadon választható a 12-33-NA céltérképről

A bombázás térsége: a becsapódás középpontja a J-10/11-en

Célpont idő: 10.15

Bombázás magassága az egész célra: 451. ezred – 20 000 láb; 461. ezred – 21 000 láb; 484. ezred – 22 000 láb.

A cél tengerszint feletti magassága: 420 láb.

Gyülekezés: a céltől jobbra.

Visszatérési útvonal: gyülekezéstől az első fordulópontig – kulcspont – bázis

3. (1) A három ezred terhelése: 6 1000 fontos általános használatú romboló bomba: 0.1-es orr-, 0.1-es vegyes és 0.025-ös farokgyutaccsal.

(2) –

(3) az összes felderítőgép szolgálatból lelép.

(4) az ezredek választott bombázásimagasság-beállása a 2. fordulóponttól zárt bal lépcsőben a 3. fordulópontig.

4. nincs változás

5. a. (1) rádió parancs: SOP

(2) bombázók hívőjele: 5. Wing „RUBBIS 1”

47. Wing „RUBBIS 2”

55. Wing „MAYFLOWER”

304. Wing „RETAIN”
451. Wing „RUBBIS 31”
461. Wing „RUBBIS 32”
484. Wing „RUBBIS 33”

(3) vadász hívójelek: az 5., 47. és a 49. Wing védőkísérete a „BETTY” hívójelet használja, hozzátéve az érintkezésnél az osztály számát. Az 55. Wing a „LACEWORK”, a 304. Wing védőkísérete a „KEYWORD” hívójelet használja.

(4) visszahívásnál meghatározott jelszó: 5. Wing – „COMIC”; 55. Wing – „ROBIN”; 49. Wing – „PEANUT”; 304. Wing – „DEER”; 306. Wing – „HURRICANE”.

(5) Bombázó-vadász VHF csatorna: „A”

(6) Vizuális jelzés: SOP a 49. Wingnek

b. A támadó wingek parancsnoka: Eaton ezredes

Parancsnok helyettes: Halton őrnagy

Lee ezredes megbízásából:

Leory L. Stefanowicz
alezredes, légierő A-3”

A 49. Winghez három – B-24-es gépekkel repülő ezred tartozott: a 451. ezred (állomáshely CASTELLUCIA, parancsnok STEFONOWICZ alezredes), a 461. ezred (állomáshely TORRETTO, parancsnok LAWTON alezredes) és a 484. ezred (állomáshely TORRETTO, parancsnok KEESE alezredes). Az ezredek 4-4 századdal rendelkeztek: a 451.-hez a 724., 725., 726., 727. század, a 461.-hez a 764., 765., 766., 777. század, a 484. ezredhez a 824., 825., 826., 827. század tartozott. Az 1944. július 14-i bevetésen a 451. ezred 25, a 461. ezred 28, a 484. ezred 30 B-24-es nehézbombázóval vett részt.

Az 1944. július 14-i bombatámadás célmeghatározását a 105. hadműveleti parancshoz csatolt hírszerzői „A” melléklet tartalmazza:

„A” terv: A 15. légi hadsereg 1944. július 14-én támadja az Észak-Adria és Budapest térségében megmaradt jelentős olajfinomítókat és tárolókat. A megmaradt kevés olajfinomító folytatja az olajszállítást. Az első támadást követően az ellenség elvégezte a nem túl hosszú javításokat az üzemeknél és most jelentősen növeli teljesítményét.

Az 5. Wing a Budapest Shell olajfinomítót és tárolót, a budapesti Fanto olajtárolóit és a Magyar Petroleum olajfinomítót.

A 47. Wing támadja a budapesti Ferencváros rendezőpályaudvart.

Az 55. Wing támadja Porto Marghera olajtárolóit.

A 304. Wing támadja a trieszti olajtárolót és a fiumei olajfinomítót.

A 49. Wing elsődleges célja a pétfürdői olajfinomító. Ez a vázlat szerint 12 mérföldre északkeletre van Veszprémtől és 2,5 mérföldre délre Várpalotától a Veszprém–Székesfehérvár vasútvonal közelében. Az üzem nitrogénszinteti-zálóból, műtrágya- és olajkrakkoló üzemből áll.

Rombolási célpontunk az olajfinomító, amely a csatolt beszámoló szerint évi 20 ezer tonna teljesítményű. A mellékelt legújabb fotók alapján ez valószínűsíthető. Léghárítás: Budapest térségében 128 löveg van. Pétfürdő térségében 6 löveg lehetséges. Az első tartalék célon BROD, Déli rendezőpályaudvar [Yugoszlávia] 23 löveg valószínű. A második tartalék célpontnál (ZÁGRÁB, fő-rendezőpályaudvar és raktár területe) várhatóan 36 löveg van.

Ellenséges repülőerők: A magyarországi célok térségében 150 ellenséges vadászrepülőgép bevetése lehetséges. 60 kétmotoros és 75 egymotoros vadászrepülőgép működése várható általában a cél térségében, beleértve 25-30 egymotoros és 20 kétmotoros vadászrepülőgépet Budapest térségében és Bécs térségéből. A lehetséges ellenállás nagy része inkább a budapesti célok támadásánál várható, mint a Pétfürdőt támadó formáció ellen. Zágráb térségében 10/15 egymotoros vadászrepülőgép működése valószínű.

Speciális eligazítás: lásd a 34. számú 1944. július 9-i menekülési bulletint.

Térképtáskába: 12-33-NA (Pétfürdő)
8-36-NA (Brod)
8-4-NA (Zágráb)

Lásd a jegyzetekkel ellátott 30-366. számú fényképeket (Pétfürdő).

Arthur J. Lund
alezredes, légierő

Az előkészületek befejezése után a főhadiszállás 1944. július 14-én hajnali 01 óra 22 perckor a következő géptáviratot adta ki valamennyi wingnek:

„Jelentés száma: 5351; jelenti: 520; vette: 0430

dekódolta: Limmand hadnagy

Valamennyi wingnek a 15. légi hadseregtől.

Vadászküldetés a „C” terv szerint, 1944. július 14-én:

Az 1. FG. (Vadászcsoporth=Fighter Group) felszáll 07.22-kor, találkozik az 5. Winggel a (45°58'É–17°20'K) pontnál (ezek a jugoszláviai Stari Gradac koordinátái – U. J.) 09.12-kor 20 000 lábon, zárt védőkíséretet biztosít a behatoláshoz, a cél felett és a visszavonuláskor.

A 14. FG. felszáll 07.38-kor, találkozik a 47. Winggel a (45°58'É–17°20'K) pontnál 09.28-kor 20 000 lábon, zárt védőkíséretet biztosít a behatoláskor, a cél felett és a visszavonuláskor.

A 82. FG. felszáll 07.48-kor, találkozik a 49. Winggel a (45°58'É–17°20'K) pontnál 09. 38-kor 20 000 lábon, zárt védőkíséretet biztosít a behatoláskor, a cél felett és visszavonuláskor.

Az 52. FG. felszáll 07.30-kor, szabad vadászatot tart Budapest térségében, a belépő térséget megtisztítja 09.50-kor. Útvonal, tartózkodás és figyelés a Balaton tó csúcsától nyugatra átvezető útvonalon.

A 31. FG. felszáll 07.30-kor, szabad vadászatot vezet és megtisztítja Budapest és a behatolás térségét 09.50-kor. A Zomboron átvezető útvonalon tartózkodik. (45°46'É–19°08'K).

A 325. FG. felszáll 07.58-kor, találkozik az 55. Winggel a (44°20'É–13°40'K) pontnál 09.00-kor 18 000 lábon, általános védőkíséretet biztosít az útvonalon.

A 332. FG. felszáll 08.08-kor, találkozik a 304. Winggel a (44°20'É–13°40'K) pontnál 09.10-kor 18 000 lábon és általános védőkíséretet biztosít az útvonalon. Egy század az ezredből védőkíséretet biztosít a Fiumét támadó ezrednek és két század védőkíséretet ad a Triesztet támadó ezrednek.

D. C. STROTHER dandártábornok megbízásából:

B. A. STROCZIER
őrnagy, légierő
A-3 segédtsízi"

A 15. légi hadsereg vadászvédelmét 2 Fighter Wing 7 vadászerede biztosította. A 305. Fighter Wing (parancsnok M. R. Nelson ezredes, állomáshely Sarsola) 3 ezreddel rendelkezett: az 1. FG. (parancsnok Agan alezredes, állomáshely Lesina), a 14. FG. (parancsnok Whitehouse alezredes, állomáshely Triolo) és a 82. FG. (parancsnok Legg ezredes, állomáshely Vicenza). Mindhárom vadászere d P-38J típusjelű Lightning gépekkel volt felszerelve.

A 306. Fighter Winghez (parancsnok Y. H. Taylor ezredes, állomáshely Lesina) 4 ezred tartozott: a 31. FG. (parancsnok Daniel ezredes, állomáshely Mondolfo), az 52. FG. (parancsnok Malcolm ezredes, állomáshely Madna), a 325. FG. (parancsnok Vidal ezredes, állomáshely Rimini) és a 332. FG. (parancsnok Davison ezredes, állomáshely Ramitelli). Mind a négy ezred P-51D típusjelű Mustang vadászgépekkel repült. Az ezrednek 3-3 század volt beosztva, századonként 15-16 géppel.

A támadás

1944. július 14-én hajnalban a 49. Bombing Wing Liberátorai felszálltak a Torretto-i és Castellucia-i légbázisról, hogy a 15. légi hadsereg 1943. december 30-án kelt hadműveleti direktívájának 4.1. pontja értelmében végrehajtsák a 47. számú küldetést a pétfürdői olajfinomító ellen. A három ezredből álló kötelék 83 B-24-es nehézbombázója az Adria felett csatlakozott a másik, 10 ezredből álló kötelékhez. A 82. vadászere d három százada 07.38-kor szállt fel a madnai bázisról. A formáció parancsnoka, Mason alezredes a 97. század élén repült. Mögötte O'Credy hadnagy, Griffith hadnagy és Plumme hadnagy vezette egységét. A „V” formáció jobb szárnyán a 95. század (Gardner őrnagy, Bulton, Poppe és Jolsy hadnagyok), a bal szárnyán a 96. század repült (Seghier százados, Millie, Carroll és Cordimona hadnagyok egységeivel). Az ezred eredetileg 46 P-38-al szállt fel, de a felszállás után különböző műszaki okok miatt 5 gép kénytelen volt visszatérni a bázisra.

A kísérlet 09.30-kor Viroviticától 10 mérföldre északra (kb. Barcs felett – U. J.) 20 000 lábon csatlakozott a bombázókhoz és kísérte őket a célra, majd 11.45-kor

Jugoszlávia felett 17 000 lábön elváltak a köteléktől és a 41 gép 12.34-kor leszállt a madnai bázison.

A 450 bombázóból és 220 vadászrepülőgépből álló kötelék 09.30-kor érkezett a magyar légtérbe, ahol 08.20-tól már légiriadó volt. Az 1., a 14. és 82. vadászrezred P-38-as Lightningjai a bombázókat védelmezték, míg a 31. és az 52. vadászrezred Musztángjai megtisztították a légteret az útvonalon és Budapest felett a magyar és német vadászgépektől. A kötelék Pápáig egy útvonalon repült, innen az 5. és a 47. Wing továbbrepült és Bicske irányából közeledett Budapest felé. A 49. Wing ezredei 10.00-kor megkezdték a közvetlen rávezetést a pétfürdői-i célra.

Az élen haladó 451. bombázóezred 25 gépe 10 óra 15 perckor 68 tonna rombolóbombát (150 db 1000 fontos – U. J.) dobott 20 000 láb magasságból a gyárra, a 461. ezred 28 bombázója 10.17-kor 76 tonna bombát 21 000 lábról, a 484. ezred 30 bombázója pedig 10.25-kor 22 000 lábról 75 tonna bombát dobott az üzemekre.

A kötelék egyik százada korai kioldás miatt 16 bombát a hajmáskéri katonai táborra dobott, illetve a 8-as főút és a gyártelep közötti erdőre. A katonai tábor 73. számú épülete telitalálattól megsemmisült.⁶ A Csererdőben települt újvidéki 13. gépesített felderítő osztály és a szilágysomlyói tartalékos tiszt tanfolyam táborában a kellő időben végrehajtott riasztás miatt nem volt veszteség. Hasonlóképpen nem volt embervesztés a gyárban sem.

Az anyagi károk viszont jelentősek: a szintézis-üzem tetőszerkezete teljes egészében a gépteremre omlott, a klórüzem 50%-os károkat szenvedett. Az új töménysavüzemben 40%-os kár keletkezett. Leszakadt a Várpalota–Pétfürdő villamos távvezeték, telitalálat érte az ipari vízmű derítomedencéjét. Súlyos károk keletkeztek a tisztviselőtelep épületeiben, illetve a munkáslakóházakban. Az orvosi rendelőt ért találat következtében elpusztult a röntgengép és a fogorvosi rendelő teljes felszerelése. Az igen súlyos károk ellenére az olajfeldolgozó üzem ezúttal is csekély károkat szenvedett, az üzemhez tartozó tartálypark azonban 90%-ban megsemmisült és a két támadás után mindössze 1843 m tárolókapacitás maradt. A támadás után azonnal megkezdődött a romeltakarítás és a helyreállítás.

Az üzemmenet gyors helyreállításához a HM sürgősen Pétre vezényelte a szentendrei 701/305. sz. (107 fő + 6 fő keret), az apahidai 101/353. sz. (107. fő + 10 fő keret), az újszegedi 104/304. sz. (107 fő + 11 fő keret) és a 104/302. sz. (222 fő + 17 fő keret) kiegészítő munkás fél századot.⁷

A rendelkezésünkre álló amerikai dokumentumok alapján megállapítható, hogy a két támadás során 495 tonna bombát dobtak le a gyárra. Ebből 698 db 1000 fontos rombolóbomba volt. A gyár épületeiben és berendezéseiben több mint 77 millió pengő kár keletkezett. Az iszonyú rombolás ellenére elmondható, hogy a bombázások eredeti céljukat csak kisebb mértékben érték el, mert az olajfeldolgozás alig három hét után újra megindult, napi 300 tonna kapacitással, sőt augusztus végén Svájcba már 300 tonna benzint, 50 tonna gázolajat exportált a vállalat. A termelés legnagyobb része azonban továbbra is a német hadsereg céljait

⁶ Veress D. Csaba: Veszprém megye és a Szövetséges Hatalmak stratégiai légitámadásai a második világháborúban. VMMK 1980. 189. o.

⁷ Uo. 201. o.

szolgált. Csak néhány adat: a Kriegsmarinewerft⁸ szeptemberben 2023 tonna fűtőolajat kapott, majd októberben 1120 tonnát. A „Dél” hadseregcsoport októberben 1130 tonna benzint és 980 tonna gázolajat vett át a tápiószeceői és érdi ellátóbázisán – péti szállítással. Összehasonlításként: a magyar honvédség ebben az időpontban 10.42 (!) tonna benzint kapott az V. gépkocsizó vonatosztály és az I. páncélos hadosztály részére, valamint 3(!) tonna gázolajat a 101. légvédelmi tüzérsztály számára. Sajnos a gyár közvetlen német megszállásának időszakáról (1944. december 8–1945. március 16.) nem maradtak iratok, így a MÁV fennmaradt fuvarokmányjaiból rekonstruálhatóan az utolsó 3 hónap feldolgozását 3400-3500 tonnára becsülhetjük.

A gyár az utolsó percig termelt, sőt alig pár napos szünet után már a szovjet hadsereg részére folytatta a termelést; 1946-ban már Lengyelországba, Csehszlovákiába és Olaszországba exportált a jövételi szállítások után fennmaradt részből.

Befejezésként pár szót az amerikai veszteségekről. Az első támadás – 1944. június 14. – alkalmával a 14. vadászezred elvesztette 5 db P-38-as Lightning vadászgépét és a személyzetét – köztük Luis Bene százados, századparancsnokot.⁹ Két db B-24 Liberátor elvesztését nem erősítették meg. Az 1944. július 14-i támadás során a 451. bombázó ezred Pétfürdő felett elvesztett egy B-24-t.¹⁰

A Vkf. 1. osztálya a napi tájékoztatójában 26 gép lelovását jelentették. A M. kir. 101. vadászezred egyetlen légi győzelmet igazolt, Karácsony Mihály hadnagyét,¹¹ aki harmadmagával támadta meg a gyülekező Lightningok 20-30-as csoportját. Sikertült eltalálnia az egyik P-38-t, mégpedig úgy, hogy az közvetlen mellette repülő társának ütközött és mindketten lezuhantak.¹² A két pilóta Pusztavám térségében ejtőernyővel kiugrott és fogságba esett.¹³

Ezek után nem csodálkozhatunk azon, hogy a július 14-i támadás kötelékparancsnoka, Robert E. L. Eaton ezredes, 81. sz. jelentésében szinte eseménytelennek írja le a küldetést. Az ellenség ellenállásáról csak annyit jegyzett meg, hogy: „a légvédelmi ágyútűz jelentéktelen, pontatlan és gyenge, a célterület felett láttunk 6 Me-109-t, de ezeket a kíséret elűldözte.”

⁸ Kriegsmarinewerft-haditengerészeti javító üzem.

⁹ 1944. június 14-én a Pétfürdő elleni támadás során az alábbi pilótákat lőtték le:

név	rendfokozat	bázis	század	MACR
1. Luis Benne	százados	Triolo	49. FSq	6031
2. Bill Williams	hadnagy	Triolo	49. FSq	6424
3. Jule Wesley	hadnagy	Triolo	49. FSq	6420
4. Jones Clyde	hadnagy	Triolo	49. FSq	6127
5. Mc Laugulin	hadnagy	Triolo	49. FSq	6421

¹⁰ Az USAAF Washington Historical Center anyagából

¹¹ Gaál Gyula: Fehér kereszt és fehér csillag. *Magyar Szárnyak*, 1983 (Oshawa, Kanada) 12. sz. 50. o.

¹² *Magyar Szárnyak*, 1944. szeptember 1. 5. o.

¹³ *Csanádi-Nagyvárad-Winkler*: A magyar repülés története. Bp., 1977. 250. o.

A 15. légi hadsereg 1944. július 14-én a következő gépeit veszítette el Magyarországon felett:

<i>Típus</i>	<i>Ezred</i>	<i>Gyári szám</i>	<i>MACR¹⁴</i>	<i>Küldetés</i>
B-24G	451. B.G.	42 78208	6900	Pétfürdő
B-24H	376. B.G.	41 28920	6958	Bp., rendező pu.
B-24H	449. B.G.	41 29428	6823	Bp., rendező pu.
B-17G	483. B.G.	42 32109	6901	Bp., olajfinomító
P-38J	14. F.G.	42 104085	7306	47. B.W. védőkísérete
P-38J	14. F.G.	42 104148	6868	47. B.W. védőkísérete
P-38J	14. F.G.	43 28737	7305	47. B.W. védőkísérete
P-38J	14. F.G.	43 28776	6824	47. B.W. védőkísérete
P-38J	14. F.G.	43 28354	6867	47. B.W. védőkísérete

14 MACR Missing Air Crew Report = eltűnt repülőszemélyzet listája. Az eltűnt gépeket és a hajózó személyzetet mindaddig eltűntként tartották nyilván, amíg az illető vissza nem tért, vagy teljes bizonyíték nem volt a haláláról. Az amerikai légierő még ma is több száz ilyen kartont tart a nyilvántartásában és örömmel fogad minden információt a Magyarországon felett eltűnt gépekről és személyzetekről.